

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Jönköpings län

September 2017

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Jönköpings län.....	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Jönköpings län.....	6
<i>Näringslivet i Jönköpings län.....</i>	6
Småföretagsbarometern – Jönköpings län.....	8
<i>Konjunkturindikatorn.....</i>	8
<i>Sysselsättning</i>	10
<i>Orderingång.....</i>	11
<i>Tackat nej till order.....</i>	11
<i>Omsättning.....</i>	13
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
<i>Företagens prisförväntningar.....</i>	14
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
<i>Konjunkturrisiker</i>	17
<i>Politiska risker</i>	18
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	19

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerns konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Jönköpings län

- **Småföretagskonjunkturen** utvecklas bra och den sammanvägda konjunkturindikatorn på nettotalet 84 ligger över riksgenomsnittet 74 med god marginal. Endast sju län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste 12 månaderna. Jämfört med fjolårets mätning har utvecklingen mattats av något, men konjunkturläget är fortsatt mycket gott i Jönköpings län.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat något i Jönköpings län sedan fjolårets mätning. Totalt sett säger 25 procent av Jönköpings småföretag att de har ökat sin personalstyrka medan 12 procent av företagen dragit ned på personal. Nettotalet för sysselsättningstillväxten blir således 13 och samtidigt högre än riksgenomsnittet på tio.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats starkt sedan 2012. Tillväxttakten för orderingången i Jönköpings län är nu högre än riksgenomsnittet, men takten har avtagit något sedan fjolårets mätning. I fjol var nettotalet för tillväxttakten i orderingången 41 medan det i årets mätning är 38. Över hälften (52 procent) av företagen i länet har haft en ökning i orderingången samtidigt som 14 procent haft en minskning.
- **Omsättningstillväxten** i Jönköpings län har ökat sedan 2013 och ligger på ett fortsatt högre nettotal än riksgenomsnittet. Omsättningstillväxten är fortsatt positiv, men har minskat sedan fjolårets mätning till ett nettotal på 33. Av samtliga företag i länet har 47 procent upplevt en ökad omsättning de senaste tolv månaderna.
- Totalt 35 procent av företagen i länet uppger en förbättrad **lönsamhet**. Tillväxten är positiv men andelen företag som haft en förbättrad lönsamhet i Jönköping är sex procentenheter lägre än i fjol. Denna minskning i kombination med att nästan var femte företag haft en försämrad lönsamhet resulterar i en minskad lönsamhetstillväxt i länet med ett nettotal på 16, jämfört med fjolårets mätning.
- Företagen i Jönköpings län upplever näst sämst expansionsmöjligheter jämfört med företag i övriga av Sveriges län. I fjol upplevde 77 procent av företagen i Jönköpings län att de hade goda utsikter att expandera på sikt, vilket var den högsta andelen i Sverige. I årets mätning anser 65 procent att de har **goda utsikter för expansion**.
- Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt **största tillväxthindret** som länets mindre och växande företag upplever. Många företag, nästan var femte, anser också att en tuff konkurrenssituation utgör det mest betydande tillväxthindret. Höga arbetskraftskostnader hamnar på tredje plats med 12 procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder.
- Den svaga inhemska konjunkturen är den **största konjunkturrisken** enligt 40 procent av företagen i länet. Den följs av oro inför den internationella konjunkturen, 15 procent. Därefter anser 12 procent, vilket är högre än genomsnittet i Sverige, att ökade energi- och råvarupriser är den största konjunkturrisken.

- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 35 procent av Jönköpings alla företag. 27 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk. Oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn är bland 14 procent av företagen den största politiska risken, vilket är högre än riksgenomsnittet.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Jönköpings län

Den svenska tillväxten mätt som bruttonationalprodukten, BNP, växte med 3,2 procent under 2016. Konjunkturläget i Sverige har fortsatt att förbättras och ekonomin har haft en bra utveckling med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt som följd. BNP-tillväxten föll dock tillbaka något under 2016 jämfört med 2015 då BNP-tillväxten var 4,1 procent. Detta var också i linje med 2016 års Småföretagsbarometer som visade på en fortsatt god tillväxt, men med förväntningar om något lägre tillväxt under 2016.

Den goda konjunkturutvecklingen drivs i stor utsträckning av export och investeringar, medan offentlig konsumtion växer i lägre takt. De svenska hushållen och den inhemska konsumtionen driver också en stor del av tillväxten. Arbetslösheten har minskat, men samtidigt består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst mellan inrikes och utrikes födda.¹ Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden.² Fortsatt kompetensbrist och svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är därför även fortsättningsvis ett tillväxthinder för småföretagen.

Det är de små och medelstora företagen som utgör ryggraden, tillväxten och stabiliteten i ekonomin. Under de senaste decennierna har de små företagen haft den viktigaste rollen i jobbskapandet, hela 4 av 5 jobb skapas i företag med färre än 50 anställda.

Omvärldskonjunkturen har fortsatt att stärkas samtidigt som det råder ökad optimism i världsekonomin. En starkare omvärldskonjunktur med stigande investeringar gynnar också de svenska småföretagen genom att svensk export ökar. Efterfrågan i Europa förväntas fortsätta att förbättras men i vilken utsträckning beror bland annat på utvecklingen i omvärlden liksom på konsekvenserna av Storbritanniens framtida EU-utträde, Brexit.

I Sverige är förtroendet för den offentliga ekonomin starkt, liksom företagens förväntningar på utvecklingen framöver. Samtidigt finns det flera osäkerhetsfaktorer både i omvärlden och på hemmaplan. Sveriges småföretagare behöver tydlighet och förutsägbarhet. Snabba politiska svängningar med förändrade regelverk och skatter som resultat är inget som gynnar företagande på sikt, tvärt om så minskar viljan att göra investeringar och att anställa eller på annat sätt växa med företaget.

Näringslivet i Jönköpings län

Näringslivet i Jönköpings län består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. En stor del av företagen är verksamma inom tillverknings- och tjänstesektorn, särskilt industrinära tjänster och inom olika underleverantörssegment. Det är ett av de industritätaste länen i landet med många små och medelstora företag som i hög grad arbetar på en internationell marknad. Tillverkningsindustrin är central, både som arbetsgivare och som motor för export och handel. Utöver denna har länet en relativt varierad näringslivsstruktur där kunskapsintensiva näringar lyfts som ett prioriterat område i länets regionala utvecklingsstrategi.

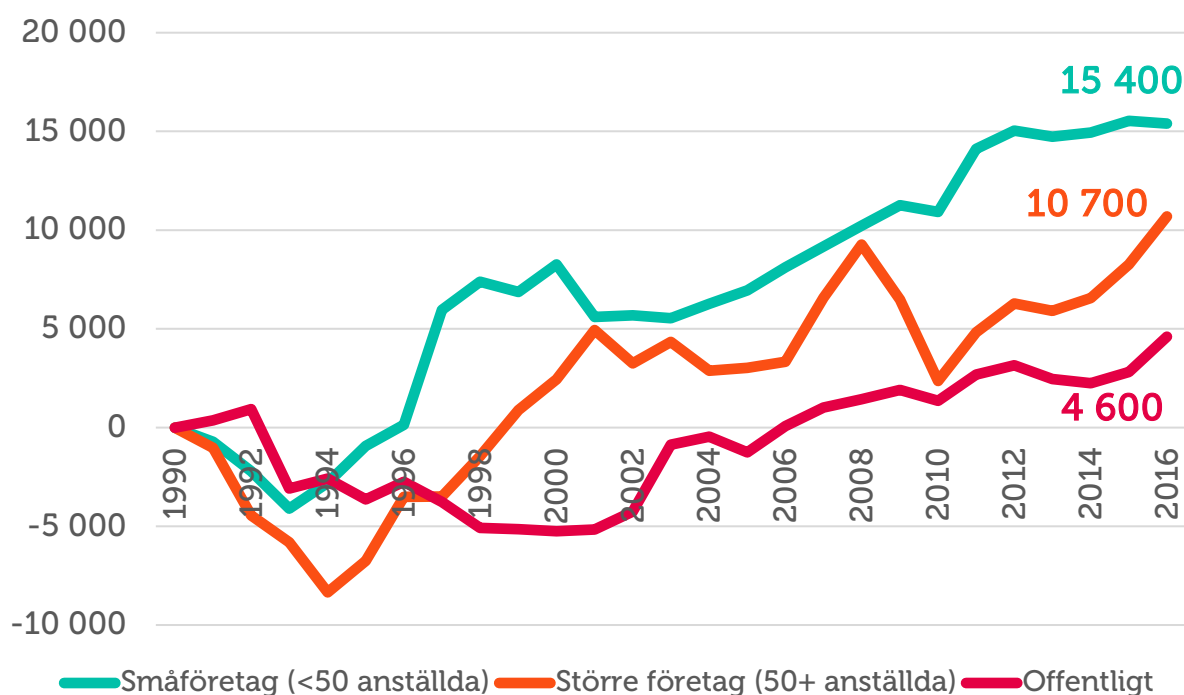
¹ SCB, AKU juli 2016

² Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

Attraktivitet är en framgångsfaktor som lyfts fram i det lokala näringslivsarbetet. För att lyckas med att skapa en attraktiv region är det viktigt att värna dialogen med och inom näringslivet och stödja befintliga företags utveckling och tillväxt. Detta inkluderar att stödja innovativa miljöer samt att öka samverkan mellan högskola och näringsliv för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre företagen som står för sysselsättningstillväxten i Jönköpings län. Även om antalet sysselsatta också har vuxit något i den offentliga sektorn under det senaste året.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Jönköping län sedan 1990 (källa: SCB)³

Anne Almström *Kontorschef Swedbank i Jönköping*

Jönköpings tillväxt skapar både utmaningar och möjligheter. Samarbete och samverkan kommer att behövas för att företagen ska få tag på den kompetens de behöver.

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Jönköpings län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

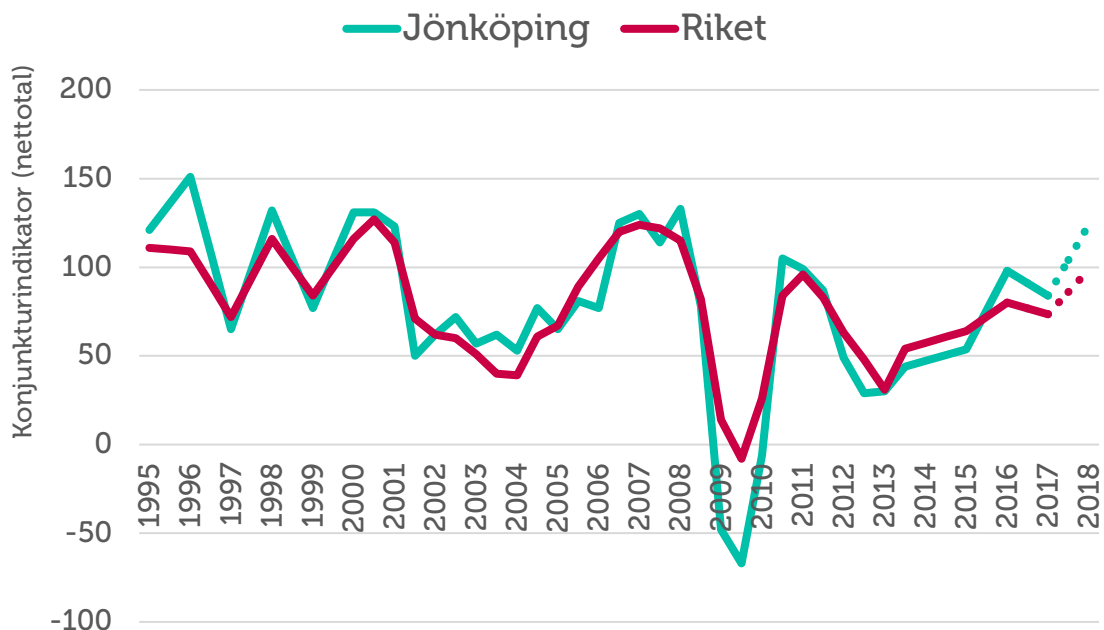
I Småföretagsbarometern redovisar vi Jönköping läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i Jönköping. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Jönköpings län försämrades dramatiskt 2008-2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 140, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -67.

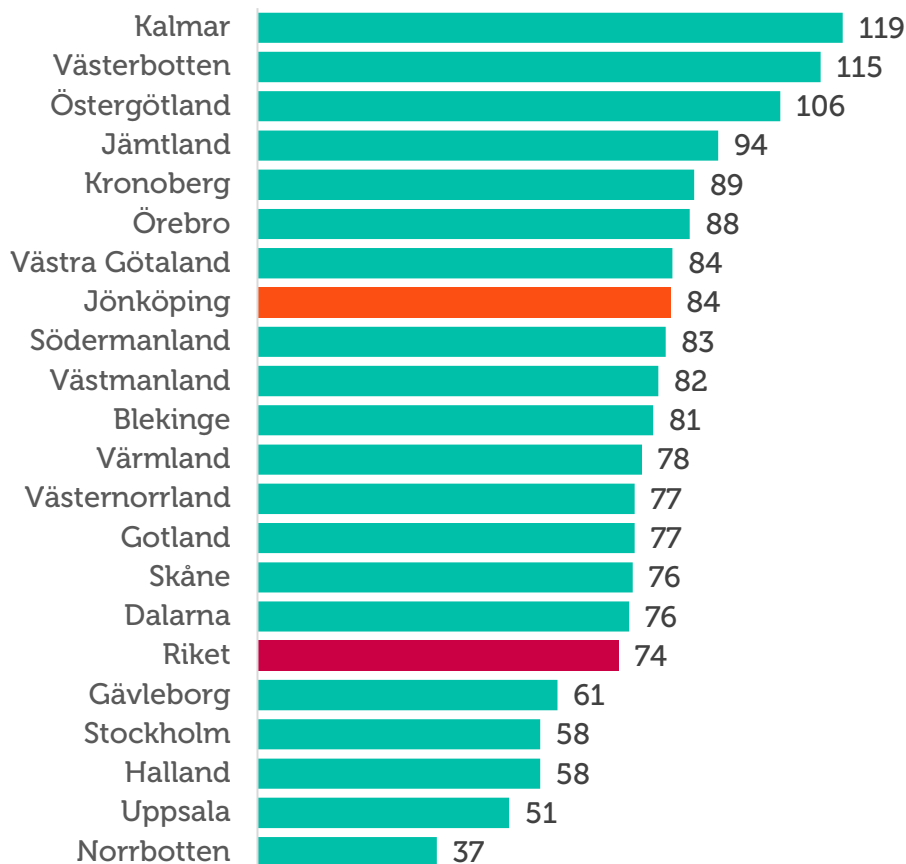
Småföretagskonjunkturen har sedan dess utvecklats bra och årets sammanvägda konjunkturindikator på nettotalet 84 ligger över riksgenomsnittet 74 med god marginal. Endast sju län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste tolv månaderna. Jämfört med fjolårets mätning har utvecklingen mattats av något, men konjunkturläget är fortsatt mycket gott i Jönköpings län. Förväntningarna visar en kraftig ökning i konjunkturindikatorn för länet som förväntas hamna på nettotalet 124 under de kommande tolv månaderna.

Tillsammans med Kalmar och Kronoberg kan vi se att regionen har utvecklats mycket bra i årets mätning, där de tre närliggande länen har ett väldigt gott konjunkturläge.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2017

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2017

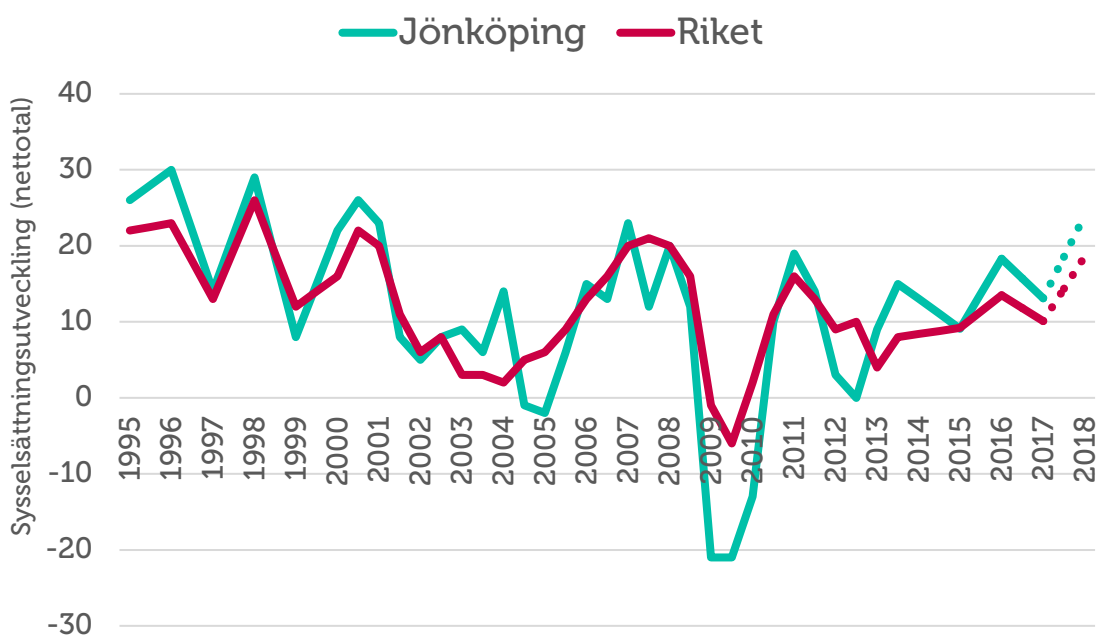

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten har minskat något i Jönköpings län sedan fjolårets mätning. Totalt sett säger 25 procent av Jönköpings småföretag att de har ökat sin personalstyrka medan tolv procent av företagen dragit ned på personal. Nettotalet för sysselsättningsstillväxten blir således 13 och samtidigt högre än riksgenomsnittet på 10. Förväntningarna framåt är fortsatt mycket optimistiska och företagen tror på en ökad sysselsättning kommande året. Fler än var fjärde företag räknar med att kunna öka sin personalstyrka samtidigt som endast två procent förväntar sig en minskning i antalet anställda. Nettotalet förväntas stiga till 24 på ett års sikt, vilket är högre än riksgenomsnittet på 19.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2017

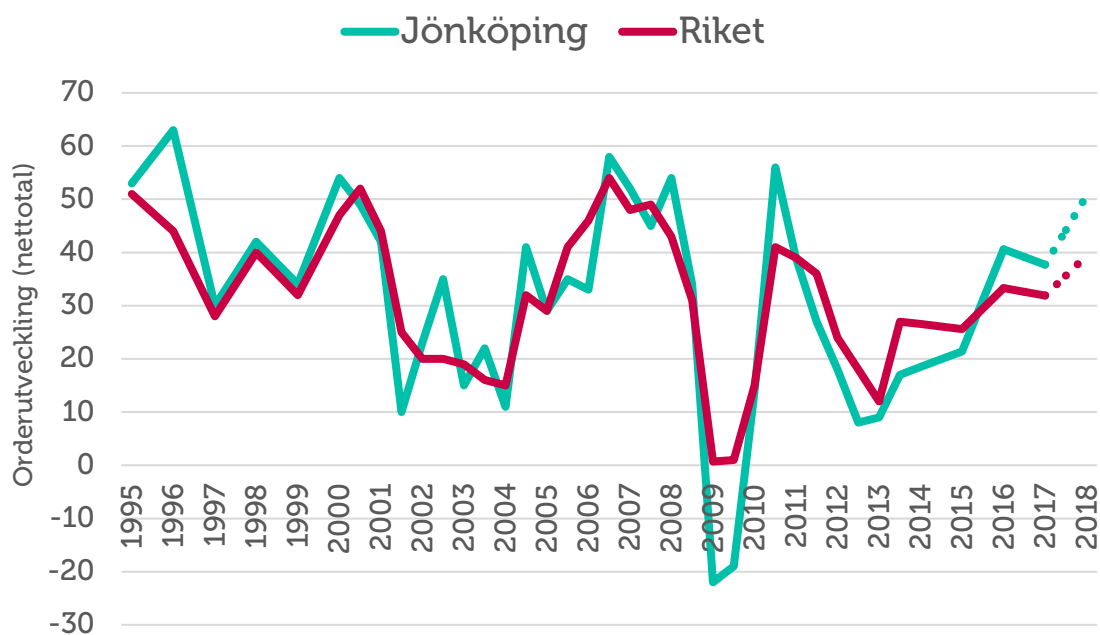

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har utvecklats starkt sedan 2012. Tillväxttakten för orderingången i Jönköpings län är nu högre än riksgenomsnittet, men takten har avtagit något sedan fjolårets mätning. I fjol var nettotalet för tillväxttakten i orderingången 41 medan det i årets mätning är 38, där 52 procent av företagen i länet haft en ökning i orderingången samtidigt som 14 procent haft en minskning. Inför de kommande tolv månaderna räknar företagen i Jönköpings län på en kraftig ökning i tillväxttakten då endast fem procent av företagen förväntar sig en minskad orderingång. Nettotalet för 2018 förväntas öka till 51.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2017

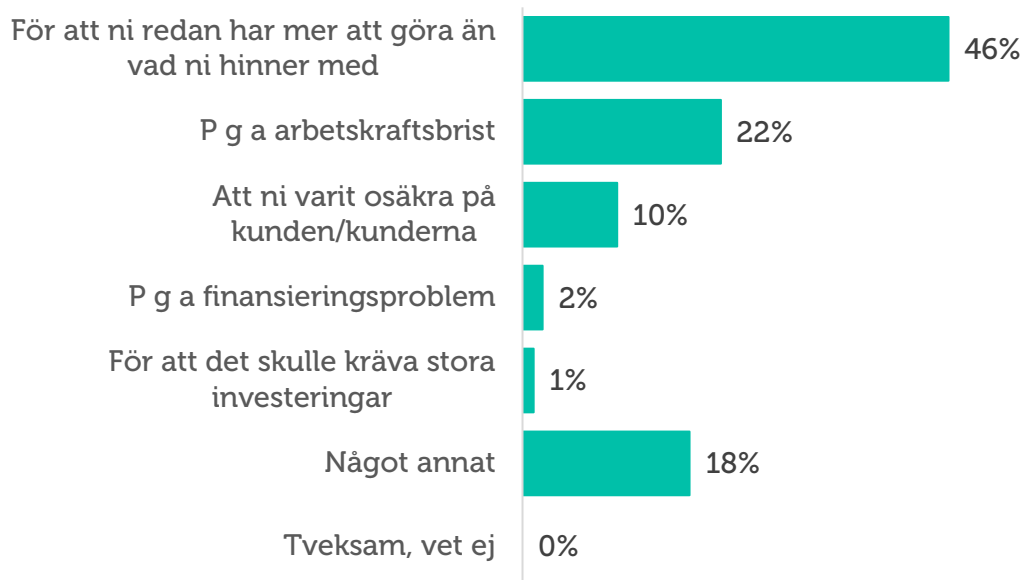
Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. Av samtliga småföretag i länet har 34 procent tvingats tacka nej till order, vilket är lägre än riksgenomsnittet. Den huvudsakliga anledningen till att företagen i Jönköpings län avstått från att ta emot order är på grund av de redan har mer att göra än vad de hinner med.

Att tacka nej till order på grund av arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- och matchningsproblem, är mer vanligt i Jönköpings län än bland företag i riket i helhet. Detta tyder på att företagen särskilt behöver möta kapacitets- och arbetskraftsbristen för att

upprätthålla den goda utvecklingen och nå fortsatta framgångar i skapa jobb och välfärd. Att enkelt kunna få finansiering för att nyanställa, utveckla och kompetensförsörja samt politiska reformer i form av exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter kan motverka hinder för expansion och minskad ordergång.

Figur 6 Tackat nej till order

Frida Boklund ***Regionchef Företagarna Jönköping***

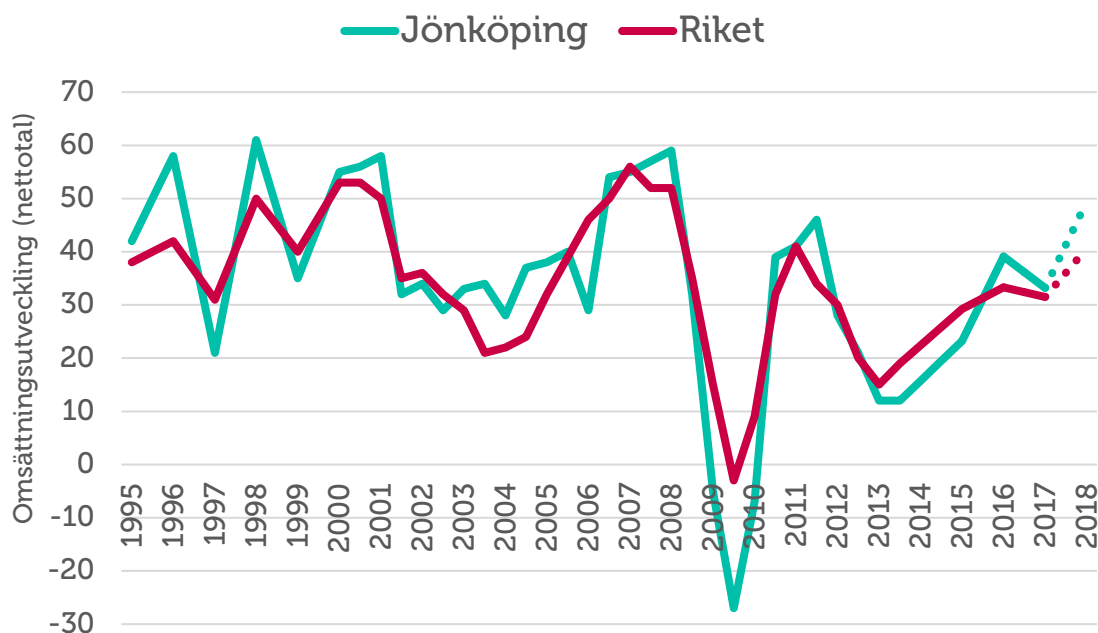
Konjunkturen är fortsatt stark i Jönköpings län. Det gör att länet får en bättre mix av företag och inte kommer att vara så konjunkturkänsligt i framtiden. Årets barometer visar också tydligt att vi står inför demografiska utmaningar och att företagen upplever kompetensförsörjningen som ett allt större problem.

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Jönköpings län har ökat sedan 2013 och ligger på ett fortsatt högre netttotal än riksgenomsnittet. Omsättningstillväxten är fortsatt positiv, men har minskat sedan fjolårets mätning. Av samtliga företag i länet har 47 procent upplevt en ökad omsättning de senaste tolv månaderna. Under samma period har 14 procent haft en minskad omsättning i företaget, vilket ger ett netttotal för omsättningstillväxten på 33. Prognosen inför de kommande tolv månaderna är mycket god och fler än hälften, 55 procent, av företagen förväntar en ökad omsättning. Endast sex procent förväntar sig en minskad omsättning.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 1995-2017

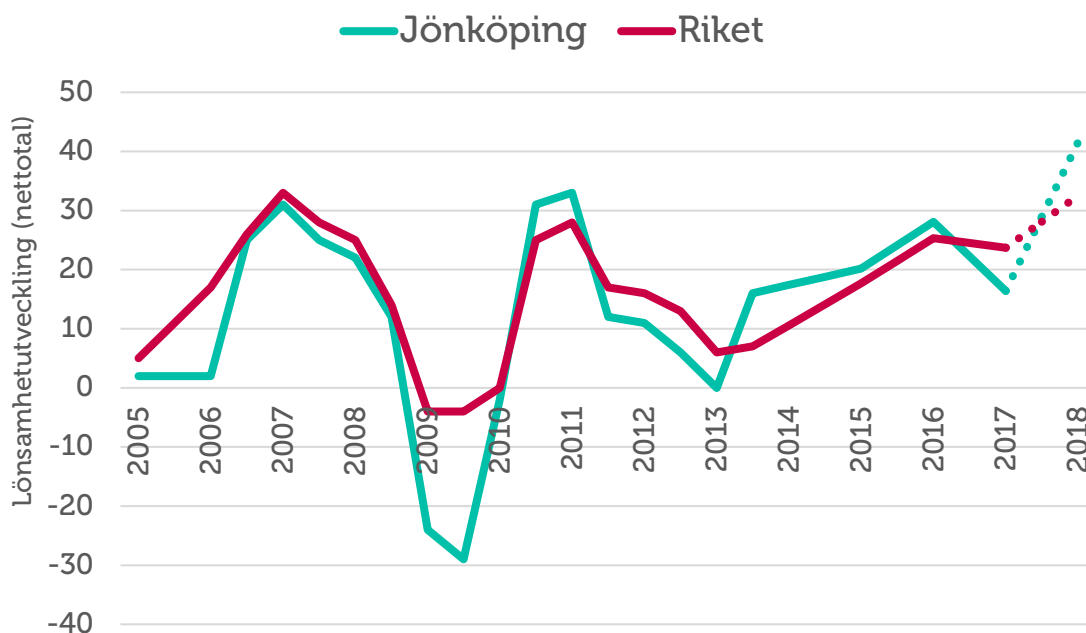
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Länets samlade netttotal för lönsamhet har minskat från 28 till 16 sedan den senaste mätningen. Av Jönköpings företag har 35 procent upplevt en förbättrad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, medan 19 procent upplevt en försämrad lönsamhet.

På ett års sikt förväntas länets totala netttotal för lönsamheten öka till 42, vilket är högre än rikets genomsnittliga förväntningar på 33. Sex procent av Jönköpings småföretagare tror på en försämrad lönsamhet under det kommande året, vilket är lägre än vad genomsnittet av företagare som förväntar sig försämrad lönsamhet ligger på.

Utvecklingen framöver ser väldigt ljus ut, vilket avspeglar den fortsatt goda konjunkturutvecklingen. Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också svängningar i den inhemska ekonomin.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Jönköpings län och riket 2005-2017

Företagens prisförväntningar

Det råder mycket god konjunktur i Jönköpings län, vilket avspeglar sig i företagens förväntningar i prisutvecklingen de kommande tolv månaderna. I länet förväntas 47 procent av företagen kunna höja sina försäljningspriser framöver, vilket är högre än riksgenomsnittets 40 procent. Samtidigt förväntas minskade försäljningspriser endast hos tre procent av företagen. Detta ger ett samlat netttotal på 44, jämfört med riksgenomsnittet på 35.

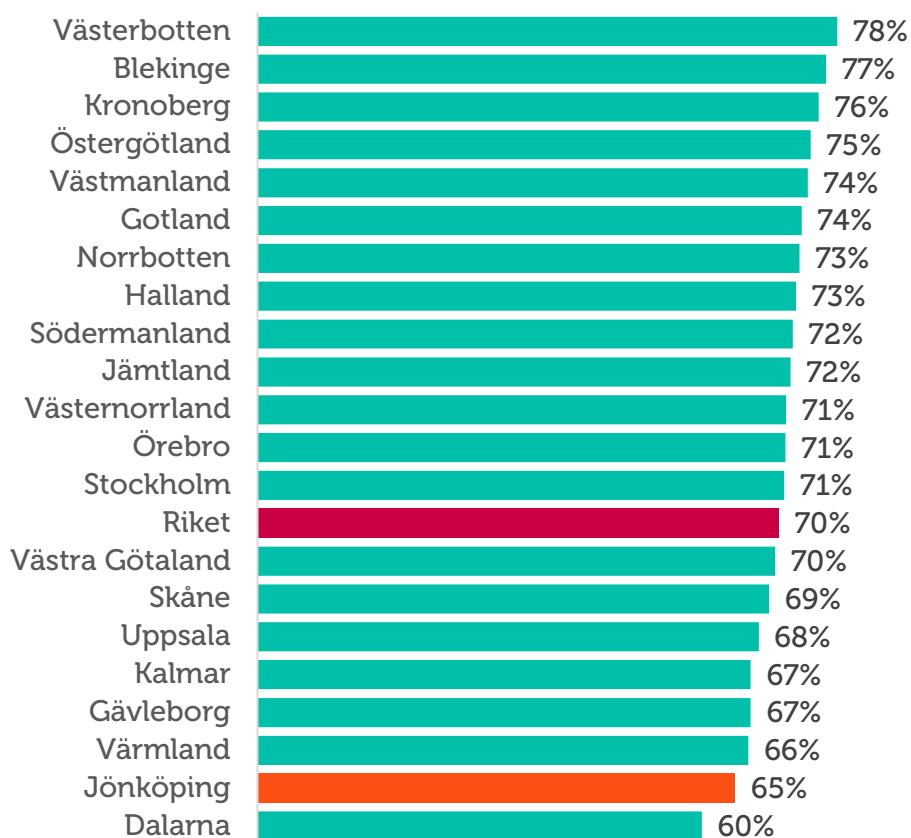
Maria Myskowski *VD Kyrkekvarn Turism AB*

Jag känner igen läget för Jönköpings län - utvecklingen är stark och konjunkturen är mycket god. Vi upplever att Jönköpings industri går som tåget, men även vi inom tjänstenäringen känner att läget är stabilt. Vår utmaning är att hitta rätt arbetskraft. En annan oro är kostnaderna för att anställa.

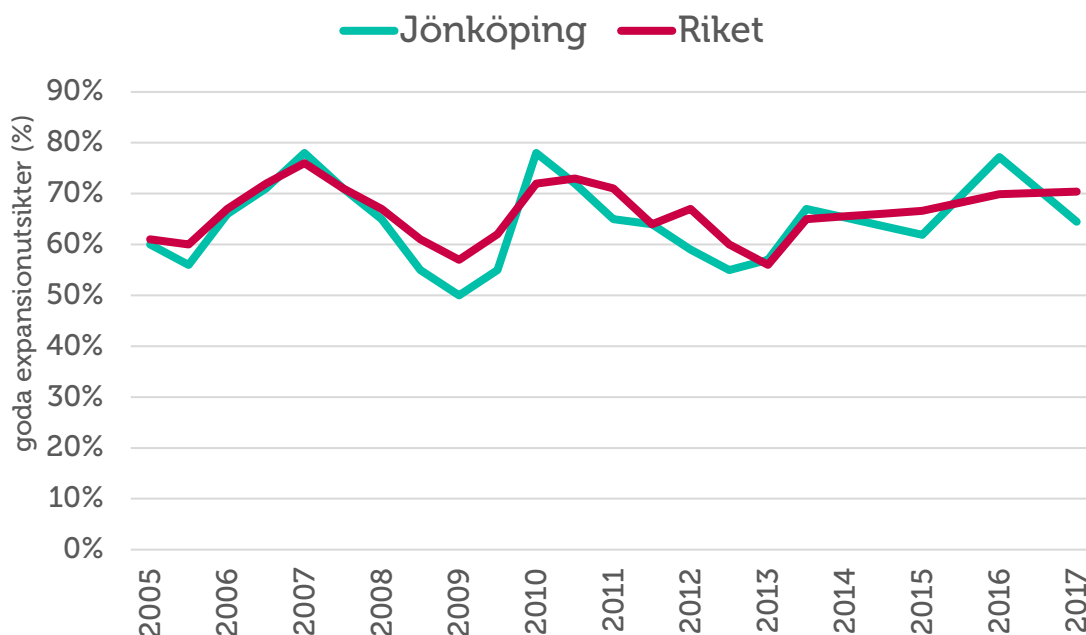
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Jönköpings län upplever mindre expansionsmöjligheter jämfört med företag i övriga av Sveriges län. I fjol upplevde 77 procent av företagen i Jönköpings län att de hade goda utsikter att expandera på sikt, vilket var den högsta andelen i Sverige. I årets mätning anser 65 procent att de har goda utsikter för expansion.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2017

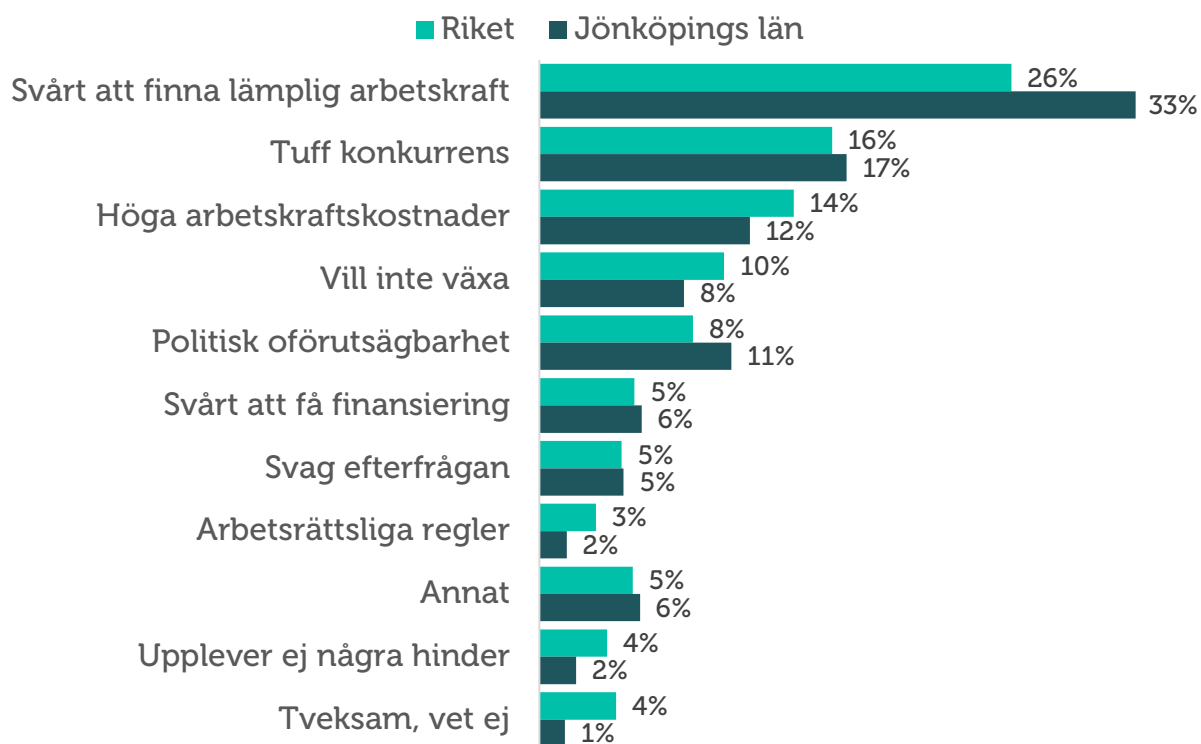
Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Jönköpings län och riket 2005-2017

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret som länets mindre och växande företag upplever. Var tredje fjärde företag i Jönköpings län uppger detta som största hinder. Många företag, 17 procent, anser att en tuff konkurrenssituation utgör det mest betydande tillväxthindret. Höga arbetskraftskostnader hamnar på tredje plats med tolv procent av företagen som upplever detta som största expansionshinder. Dessa tillväxthinder var även i topp 2016 vilket tyder på att problemen inte har minskat. Politisk oförutsägbarhet och svårighet att få finansiering upplevs även som något större tillväxthinder än för riksgenomsnittet.

Att starta och utveckla företag, ta ansvar för personal och investeringar kräver engagemang, hårt arbete och risktagande. Därför behövs konkreta åtgärder som gör det möjligt för fler att välja eget företagande framför anställning, att utveckla sitt företag och att anställa. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive socialavgifter tillhör de stora kostnadsposterna för många företag och påverkar direkt lönsamheten och risken med att driva företag. Skattehöjningar och regelkrångel kommer att minska incitamenten till företagande och sysselsättning, vilket riskerar att leda till lägre tillväxt som följd.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Jönköpings län och i riket 2017 (procent)

Konjunkturrisker

En försvagad inhemsk konjunktur är, likt i fjol, den största konjunkturrisken enligt 40 procent av länets småföretag. Den följs av oro inför en försvagad internationell konjunktur, vilket 15 procent av länets företagare upplever som den största konjunkturrisken. Detta speglar att företagsstrukturen i Jönköpings län till stor del kännetecknas av underleverantörer och mindre exportföretag i tillverkningsindustrin. Löneökningar ses som en konjunkturrisk av tio procent av företagen i länet.

Ökade energi- och råvarupriser upplevs som betydande konjunkturrisk. Tolv procent av företagen i länet anger detta som främsta konjunkturrisk, jämfört med riksgenomsnittet på sex procent. Ökade kostnader för drivmedel till följd av skattehöjningar kan vara en faktor som påverkar företagen i Jönköpings län i högre grad än för genomsnittet i landet.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politisk turbulens minskar förutsägbarheten i näringspolitiken vilket givetvis påverkar företagen, vilket kan förklara varför företag upplever utvecklingen på den svenska marknaden som en konjunkturrisk. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt bristen på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker.

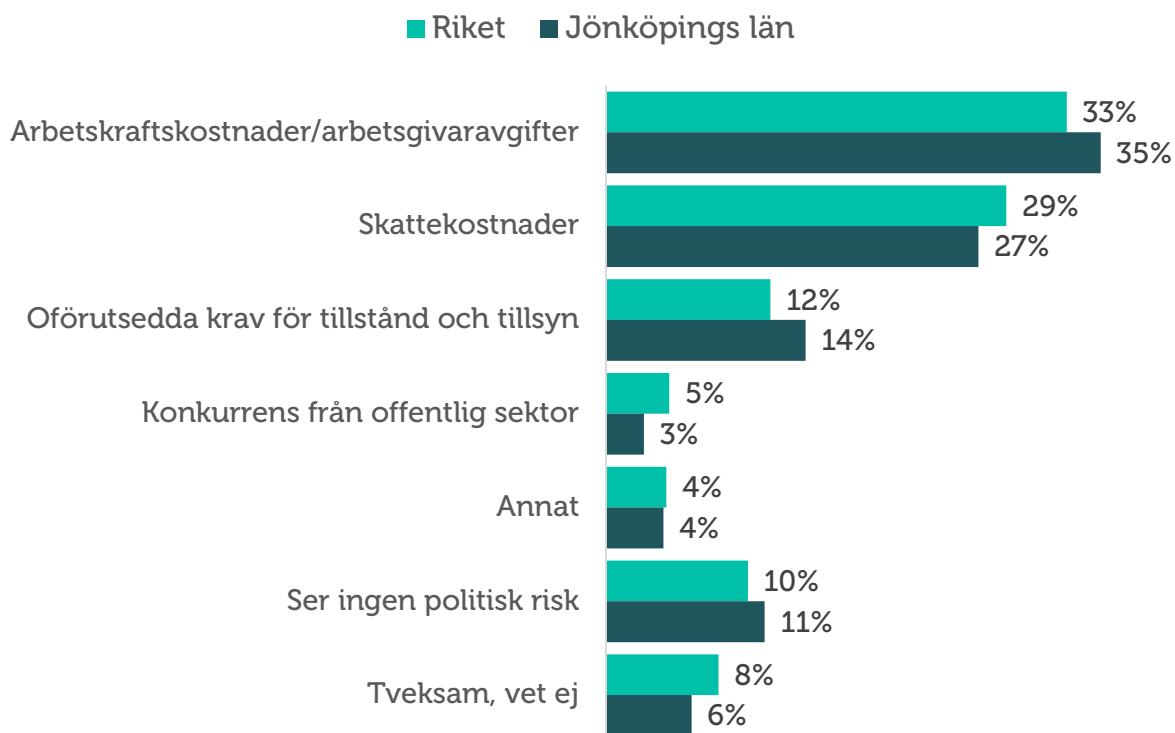
Politiska risker

Den största politiska risken är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 35 procent av Jönköpings alla företag. 27 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk.

I årets mätning är den tredje största politiska risken för Jönköping läns småföretag oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn. Av alla företag i länet upplever 14 procent detta som främsta politiska risk. Inte minst slår denna typ av osäkerhet mot sektorer som i högre grad berörs av den politiska debatten, till exempel företag i LOV-systemen eller utförare av ROT- och RUT-tjänster. Regeringens svaga parlamentariska ställning och dess beroendeställning till andra partier innebär en politisk oförutsägbarhet. Frågor som rör skatter, tillståndsfrågor och trygghetssystemet tenderar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och nyanställningar skjuts på framtiden.

Regeringens svaga parlamentariska ställning och dess beroendeställning till andra partier innebär en politisk oförutsägbarhet. Frågor som rör skatter, tillståndsfrågor och trygghetssystemet tenderar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och nyanställningar skjuts på framtiden.

Figur 12 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Jönköpings län. Småföretagskonjunkturen har sedan 2013 utvecklats bra och årets sammanvägda konjunkturindikator för Jönköpings län på nettotalet 84 ligger över riksgenomsnittet 74 med god marginal. Endast sju län har haft bättre konjunkturutveckling de senaste tolv månaderna. Jämfört med fjolårets mätning har utvecklingen mattats av något, men konjunkturläget är fortsatt mycket gott i Jönköpings län. Förväntningarna visar en kraftig ökning i konjunkturindikatorn för länet som förväntas hamna på nettotalet 124 under de kommande tolv månaderna. Tillsammans med Kalmar och Kronoberg kan vi se att regionen har utvecklats mycket bra i årets mätning, där de tre närliggande länen har ett väldigt gott konjunkturläge.

I Jönköpings län upplever 65 procent av företagen goda möjligheter att växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om utvecklingen framöver. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft. För vissa branscher tycks den politiska diskussionen kring vinstuttag och tillståndsprovning ha en tydlig effekt på förväntningarna.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapande. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd.

De viktigaste förutsättningarna för ett starkt företagsklimat är goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oberoende av företagsform och bransch. Utan hänsyn till om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

Viktiga åtgärdsområden för att stärka det svenska företagsklimatets utveckling är därför:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning mellan företagens kompetensbehov och jobbsökande samt att utbildningar svarar mot företagens behov. Utbildningssystemets utformning behöver bli mer dynamiskt och lyhört för arbetsmarknadens efterfrågan.
- **Sänk arbetsgivaravgifterna och kostnaden för att anställa.** Eftersom Sverige står inför en rad utmaningar vad gäller arbetslöshet och integration är det viktigt att

verkligen fundera på alla möjliga sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och skapa vägar in i arbetslivet och det svenska samhället.

- **Förenkla och sänk skatterna på företagande.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete och utbildning. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ökade kostnader för företagare genom högre skatter gör det svårare att investera och anställa. På liknande sätt leder höjningar av inkomst- och marginalskatterna till minskad sysselsättning och lägre risktagande. På längre sikt utarmas den svenska konkurrenskraften.